

Imprezy folklorystyczne i regionalne

12.VII — w Bukowinie Tatrzańskiej Gminny Ośrodek Kultury zorganizował 13-ty konkurs gawędziarzy, instrumentalistów i śpiewaków ludowych pn. „Sabałowe Bajania”. Wzięło w nim udział 90 wykonawców, w tym tylko 22 gawędziarzy.

I nagrody dla gawędziarzy uzyskali: Maria Markiewicz z Perabki, Stanisław Chowaniec z Bukowiny Tatr. (w kat. gawędziarzy dąbskich), Józef Pitoń z Zakopanego (w kat. ogólnej), Iwona Garbaruch z Chochołowa (w kat. młodzieżowej). W konkursie instrumentalistów dorosłych nagrody I otrzymali: Władysław Obrochta z Zakopanego, Jan Stoch z Żębu (oba za grę na złóbcokach), Stanisława Górkiewicz z Bukowiny Tatr. (skrzypce), w kat. młodzieżowej I nagrodę przyznano Adamowi Rusznarczykowi z Kasiny Wielkiej. W konkursie śpiewaków nagrody I przyznano grupie z Koniny i grupie z Zakopanego oraz (w kat. młodzieżowej) Danucie Garbaruch z Chochołowa.

*

20-25.VII — odbyła się Cepeliada w Gdyni, na której zaprezentowało swoje wyroby 26 spółdzielni cepeliowskich z całego kraju, które obok haftów, wycinanek, ceramiki, galanterii drewnianej itp. oferowały komplety mebli. Targom towarzyszyły występy zespołów folklorystycznych, pokazy rzemiosła i rewie mody inspirowanej się strojami ludowymi.

*

4-12.VIII — trwał XVI Tydzień Kultury Beskidzkiej. W Wiśle, Szczyrku, Makowie Podhalańskim, Żywcu i Bielsku Białej wystąpiło 45 zespołów folklorystycznych z regionów cieszyńskiego, śląskiego, bielskiego, żywieckiego, nowotarskiego, nowosądeckiego, rzeszowskiego i krakowskiego oraz 11 zespołów zagranicznych — z CSRS, Jugosławii, Francji, Węgier, RFN. Zorganizowano kilkanaście wystaw sztuki ludowej m. in. w Żywcu haftu makowskiego, w Makowie Podhalańskim góralskich instrumentów muzycznych, a także wystawy sztuki amatorskiej i rzemiosła. Obok zespołów dorosłych wystąpiły dziecięce, z Przyborowa, Lesznej, Korbielowa i Brennej.

*

2-9.IX — Międzynarodowy Festiwal Folkloru Ziemi Górskich

w Zakopanem zgromadził 21 zespołów, w tym 6 polskich. Zespoły oceniane były przez jury pod przewodnictwem prof. dr Romana Reinfussa. Nagrody przyznano w czterech kategoriach. W kat. folkloru autentycznego nagr. I („Złota Ciupaga”) uzyskał zespół rumuński „La Vallée de Doftana”, nagr. II („Srebrna Ciupaga”) „Maśniaki” z Zakopanego. W kat. zespołów z artystycznie opracowanym programem I nagr. przypadła zespołowi „Pilsko” z Żywca, II — tureckiej grupie z Peniak. W kat. folkloru stylizowanego I nagr. otrzymały „Smiereczina” z Ukraińskiej SSR i bułgarska „Sieder Vonoda”, nagr. II zespół słowacki z Bratysławy. W kat. folkloru zrekonstruowanego I nagr. uzyskał zespół „Suhi” z NRD, nagr. II szwedzki zespół „By” z Dalamy.

*

14-16.IX — w Krasnymstawie dziewięć z kolei „Chmielaki”. Główny punkt programu to widowisko obrzędowe na stadionie, w wykonaniu ok. 1400 osób. Poza tym odbyły się liczne imprezy, kiermasz twórczości ludowej, występy zespołów folklorystycznych obok popiśców kapel podwórkowych, kabaretów, grup młodzieżowych.

*

22-23.IX — VII Ogólnopolskie i IV Międzynarodowe Targi Sztuki Ludowej w Krakowie odbyły się z udziałem przeszło 100 spółdzielni cepeliowskich. Przybyło wielu przedstawicieli firm zagranicznych.

Targi uzyskały oprawę w postaci wystaw, występów zespołów folklorystycznych, pokazów technik rękodzielniczych itp.

Wystawy i konkursy

5.VII — w Starej Kordegardzie w Łazienkach Warszawskich Muzeum Mazowieckie w Płocku zorganizowało wystawę prac laureatów nagrody im. Oskara Kolberga.

*

12.VII — w Muzeum Etnograficznym w Warszawie otwarto wystawę malarstwa na szkle Eweliny Pękowej, zorganizowaną przez Ministerstwo Kultury i Sztuki i Muzeum Etnograficzne. Interesującą oprawę plastyczną opracował artysta-plastyk Krzysztof Burnatowicz. Wydano ilustrowany katalog.

*

20.VII — w Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku pokazano wystawę pokonkursową — IV Biennale Fajansu

Włocławskiego, zorganizowaną przez Min. Kultury i Sztuki, Urząd Woj. we Włocławku, Wydział Kultury i Sztuki, Włocławskie Zakłady Ceramiki Stołowej „Cerpól” i Muzeum.

Nagrody ufundowane przez organizatorów otrzymały: 5 nagr. I: Teresa Bąkowska, Helena Majewska, Jadwiga Marciniak, Genowefa Wódecka, Salomea Zajkowska, 4 nagr. II: Henryka Lewandowska, Halina Olesińska, Władysława Wasilewska, Krystyna Woźniczko. Przyznano 20 nagród III i 18 wyróżnień.

*

VII — w Muzeum Ziemi Limanowskiej otwarto pokonkursową wystawę ludowych haftów karpaccich. Konkurs zorganizowały Muzeum i Tow. Miłośników Ziemi Limanowskiej. Wzięło w nią udział 65 twórców. I nagrody otrzymali: Stanisław Budzyński z Bukowiny Tatr., Stanisław Cukier z Zakopanego, Franciszek Czernik z Bukowiny Tatr., Janina Faron z Zabrzeży, Maria Jancz z Zabrzeży.

*

VIII — w Muzeum Okręgowym w Łomży rozstrzygnięto konkurs na wyroby ludowe woj. łomżyńskiego, w którym wzięło udział 21 twórców. Komisja etnograficzna pod przewodnictwem mgr Piotra Szackiego z PME w Warszawie nagrodę I przyznała rzeźbiarzowi Bronisławowi Szymańskiemu z Turośli. Nagrodę specjalną otrzymał Zygmunt Grajewski, garncarz ze Szczuczyna.

*

2.IX — w Galerii Biura Wystaw Artystycznych w Zakopanem otwarto wystawę „Podtatrzańskie malarstwo na szkle z lat 1948—1978”, zorganizowaną przez Muzeum Tatrzańskie, Min. Kultury i Sztuki, i BWA w Zakopanem. Komisarzem, inicjatorem i twórcą koncepcji wystawy była mgr Helena Średniawa. Wydano ilustrowany katalog.

*

15.X — w Państwowym Muzeum Archeologicznym w Warszawie otwarto wystawę rzemiosła.

*

20.IX — zakończył się w Pińczowie plener kamiennej rzeźby ludowej, po którym jury pod przewodnictwem dr Ewy Fryś-Pietraszkowej przyznało nagrody, ufundowane przez spółdzielnię „Milenium”

z Krakowa i Muzeum Instrumentów Muzycznych w Szydłowcu.

Nagrodę I otrzymał Wojciech Strzeszkowski ze wsi Olszówka Nowa, nagr. II Jan Bernasiewicz ze wsi Jaworzna-Gniewce. Przyznano 4 nagrody III i 4 wyróżnienia.

*

25—26.IX w Toruniu rozstrzygnięto konkurs „Wycinanka Ludowa” zorganizowany przez Muzeum Etnograficzne w Toruniu, Muzeum Kultury i Sztuki i Cepelię.

Na konkurs wpłynęło 7477 prac od 218 autorów. Jury, któremu przewodniczyła mgr Barbara Zagórna-Teżycka przyznało 3 nagrody I: Jadwidze Łukowskiej z Łowicza, Rozalii Ciapie z Mnichowa i Agnieszce Majer ze Złakowa Borowego. Nagrody II otrzymały: Józefa Marek z Sufczyzna, Mariana Piętka z Woli Sufczyńskiej, Krystyna Cieślak z Sannik, Józefa Furmańska z Wiechucia, Marianna Bałdyga z Kadzidła, Aleksandra Liwska z Dąbrowy, Janina Kapusta z Łowicza, Józefa Chaładaj z Monic. Przyznano także 19 nagród III i 49 wyróżnień.

Inne

5.VII — rozstrzygnięto konkurs plastyki nieprofesjonalnej województw katowickiego i opolskiego, którego tematem były powstania śląskie. Konkurs zorganizowały Wydziały Kultury Urzędów Woj. w Katowicach i Opolu, Muzeum Górnośląskie w Pytomiu, Muzeum Śląska Opolskiego, Woj. Ośrodek Kultury w Katowicach i WDK w Opolu.

Nagrody uzyskali: za malarstwo — I Antoni Spreńol z Chorzowa, II Jan Czuban z Mysłowic, Jan Płomecki z Chorzowa, nagr. III Czesław Chodziuk z Rudy Śląskiej, Ewald Gawlik z Katowic-Szopienic, Romuald Nowak z Zabrze. Za rzeźbę przyznano tylko I nagrodę Stanisławowi Majewskiemu ze Sternalic, za grafikę nagrodę I zdobył Jan Nowak z Katowic. Na wystawę pokonkursową w Muzeum Górnośląskim zakwalifikowano 63 obrazy, 14 rzeźb i 11 grafik (od 88 autorów).

*

IX — w Jastrzębiu Zdroju rozstrzygnięto konkurs rzeźby górniczej ogłoszony przez komitet organizacyjny Górnich Dni Kultury. Przystano ponad 260 prac, na wystawę zakwalifikowano 66. 3 równorzędne nagrody I otrzymali: Alfred Piątek z Rydułtów za płaskorzeźbę w węglu, Franciszek Kurzeja z Katowic za zestaw prac w węglu i Albin Stefaniuk z Rudy Śląskiej za rzeźbę w drewnie.

Sztuka ludowa innych narodów

16.VIII — w Muzeum Archeologicznym i Etnograficznym w Łodzi została otwarta wystawa zorganizowana przez Muzeum Mcra-wskie z Brna posiadające bogate zbiory ludowych marionetek z rodzinowych kolekcji lalkarzy morawskich.

*

7—10.IX — w Częstochowie, z okazji Dni Okręgu Pernik w Bułgarii pokazano wystawę „Tradycyjna Sztuka Ludowa Okręgu Pernik w XIX i XX w.". Pokazano tkaniny i stroje oraz ozdoby z metalu.

S U M M A R I E S • P E 3 K O M E

SUMMARY OF ARTICLES

Ludwik Stomma — MAGIC TODAY (part 2)

Folk beliefs are organised by: 1) a combination of opposed or mediating elements; 2) a choice of designations for these elements; 3) a combination and „fabularisation” of these designations. These activities are on the one hand governed by the general laws of structure and on the other — as far as the choice of opposition, mediation or designations are concerned, they are quite arbitrary. Thus folk beliefs (myth, magic) link two natures within themselves: logic — which is based on discovering the implications of the laws of structure and the near poetic (metaphoric) which governs the choice of the concrete — external dress, form of the belief. This duality presents many difficulties for ethnographers. Some, like J. S. Wasilewski, go too far in widening the limits of the elements which are governed by laws and others are inclined to notice no more than pure arbitrariness in folk myths and magic. At the same time both these tendencies lead to glaring misinterpretations. The analysis then ought to cover both the destructive element — the dismantling of the discourse down to its basic elements, which shows the principle of its logical construction; and the constructive element — which brings back the original form — and must thus show the parametaphoric side of the composition. Mere destruction however leads into the blind alley of structuralist truisms; while without it construction is simply impossible, for it would have to be based only on illusory intuition. An understanding of the poetic sphere of magic and myth leads in consequence to a restoration to it of historicism. The basic laws of structure can hold good for mankind but poetry, even in the widest sense, is shaped by the changing currents of historical consciousness.

Alicja Maleta — A CENTRE OF FOLK TOY MANUFACTURE IN BRZOZA STADNICKA

Brzoza Stadnicka is in the Rzeszow province near Lezajsk. Wooden domestic tools and other implements have been produced here for ages and since the end

of the XIX th century woden toys have been made here as well. They were modelled on those produced in two nearby centres: Lezajsk and Jaworor (now in the ZSRR).

The article begins by presenting the history of the development of the centre from the end of the XIX th century to the present day. The changes in the social status of the toy makers are interesting as in the beginning up to the IInd World War they were looked upon by their neighbours with contempt. In the post war years institutions connected with Cepelia have come to sponsor their production. The author discusses the conditions under which the toy makers work with the co-operatives and also the reasons for failures.

The second part of the article is devoted to production techniques at Brzoza. The characteristic toy here is the wooden horse. The types of wood used in the past and at present are discussed and there is also a description of the toymakers tools, the way they make the horses, from the drawing board design to the painting of the finished toy. There is also an account of the paints used.

The third part describes the first toys — two types of horse „flat” and „round” and also the gradual widening to new designs introduced by certain toymakers (horses and carts, cradles, wheelbarrows, ducks with moving wings, clowns on a cart with two turning shields, clattering wheels, cars, airplanes, dolls carts, rattles, windmills, roundabouts, miniatures of contemporary vehicles and machinery. The design of the toys has been influenced both by traditional patterns and new ones put forward by Cepelia).

The fourth part of the article is devoted to the history of the decoration of the toys made in Brzoza. The types of painting are discussed — the colours, the decorative themes, the drawing of the ornaments in the various types of toys.

Finally the forms of trade in toys the toys from Brzoza Stadnicka are described in the historical perspective from the local marketplaces to contacts with Cepelia.